

Debat

La urgència d'una gran renovació

Imma Tubella

Rectora de la Universitat Oberta de Catalunya

Quan estats i Esglésies s'han vist involucrats en afers de corrupció, sigui econòmica, política o moral; quan la democràcia ha estat segrestada pels partits polítics; quan els partits polítics han acabat lligats de peus i mans per les servituds sovint inconfessables del seu propi finançament; quan els serveis públics han esdevingut incapaços de retornar als ciutadans el valor que paguen per gaudir-ne i han esdevingut *inútils* ; quan un sistema financer graponer i insostenible ha estat *incapaç* de resoldre la crisi que ell mateix ha creat; quan, en definitiva, ja ningú no pot parlar en nom de l'estat, de la democràcia, de la política o de l'economia, és urgent que trobem un nou principi de legitimitat.

Vull pensar que la societat és molt més madura que els que pretenen d'alguna manera representar-la, i que serà capaç de trobar una nova sociologia del canvi que passi per la transformació radical i pel fet de repensar tot el que fins ara pensàvem que era sòlid, tot el que pensàvem que formava part d'una estructura econòmica, política i social que tenia alternances però que també tenia uns fonaments bàsics incontestables.

Però resulta que vivim un temps en què els estats entren en fallida, les Esglésies no poden amagar les seves pròpies immoralitats, les empreses no poden invertir, els treballadors no poden treballar, els joves han d'emigrar i els immigrants han de fer el viatge de retorn sense haver complert el seu somni d'una vida millor.

«Estats, Esglésies,
política i democràcia
ens capaciten per ser
lliures actualment?»

Les solucions que hem vist fins ara no les entenem. M'explico: l'any 2008 els estats varen desbloquejar set bilions de dòlars per salvar la banca. Permetin-me escriure-ho en xifres perquè s'entén millor, almenys jo ho entenc millor: 7.000.000.000.000. Un altre exemple que aquests darrers dies hem llegit tots: l'estat espanyol pagarà a l'Església catòlica 13.266.216 euros mensuals, és a dir, quasi cent seixanta milions a l'any (BOE 31/12/2011). No em sembla malament ajudar l'Església, en tot cas les Esglésies, totes, però també les pimes, les universitats, les escoles, els hospitals, la gent que no té feina, els joves perquè marxin a formar-se o a veure món, no pas per necessitat.

Hem de salvar l'estat del benestar -d'acord, perquè és una característica de la identitat europea per la qual hem lluitat i a la qual no podem renunciar-, però compte, perquè hem acabat per confondre benestar amb creixement i, per tant, mirem de salvar el creixement costi el que costi. I en l'esforç titànic d'aquest intent de salvament oblidem que el *Titanic* es va enfonsar, i oblidem també formes de benestar col·lectiu que no depenen totalment dels altres sinó de nosaltres mateixos, com la salut, els amics, la família, el lloc on vivim, la satisfacció de la feina ben feta, la vida espiritual en el sentit més ampli del terme o simplement l'olor de cafè i torrades al matí. És el que Amartya Sen anomena *capabilities*, un concepte que inclou la capacitat i la llibertat i que podríem traduir per *capacitat de ser lliure*. Per Sen, aquesta noció defineix el concepte d'economia del benestar, que resumeix en cinc punts: la llibertat real, o dit d'una altra manera, la capacitat de cadascú de triar la seva vida d'acord amb les necessitats, els desigs i els valors propis; el respecte a la diferència de cada individu per transformar recursos en activitats de valor; el dret a la felicitat o al que cadascú entén per felicitat; l'avaluació del benestar no solament amb factors materials sinó també amb factors immaterials, i finalment una preocupació profunda per l'equitat que es tradueix en una millor distribució d'oportunitats en la societat. Per exemple, ell va ser un dels primers a denunciar que la fam no és conseqüència de la manca d'aliments sinó de greus desigualtats en els mecanismes de distribució, o que una cosa és tenir dret de vot i una altra tenir la possibilitat d'exercir-lo, que passa pel dret a l'educació o al transport. El principal dret humà, ho he sentit aquests dies, és el dret de tenir drets. Potser ho

haviem oblidat.

Si la capacitat de ser lliure consisteix en "les oportunitats reals d'una persona per fer o ser alguna cosa" i la concepció del benestar des d'aquesta mateixa perspectiva demana una concepció de l'economia que no es limiti a plantejar problemes de renda i de distribució, potser comença a ser ja no urgent sinó imprescindible preguntar-nos si estats, Esglésies, política o democràcia ens capaciten per ser lliures o per ser esclaus, sigui individualment o col·lectivament.

Amartya Sen és un premi Nobel d'economia, no és un *indignat* que acampa a la plaça de Catalunya, però d'alguna manera el seu enfocament és el mateix, o molt semblant, que el dels que des dels mitjans de comunicació ens hem dedicat a escarnir sense limitar-nos ni tan sols a escoltar. Jo podria posar molts exemples viscuts en primera persona i en diferents sectors sobre aquesta enorme resistència al canvi, però faré servir les paraules de Mahatma Gandhi quan defensava el dret de pensar diferent: primer t'ignoren, després es mofen de tu, a continuació t'espien i finalment guanyes.

Doncs a veure si és veritat i deixem de defensar un món que ja no existeix i que no ha funcionat i ens posem a construir-ne un de nou, un món on siguem capaços de ser lliures. És urgent!

Article publicat a:

Ara. Versió digital: http://www.ara.cat/premium/opinio/urgencia-duna-gran-renovacio_0_640735928.html

Ara. Versió impresa, 05/02/2012, pàgina 36.
